

Anna QUIRIN

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Beata Ociepka
Miękka siła i dyplomacja publiczna Polski
Warszawa 2013, ss. 232

Książka Beaty Ociepki to ważna i potrzebna publikacja na polskim rynku wydawniczym. Stanowi ona pierwszą tak obszerną analizę zjawiska miękkiej siły (*soft power*) i jej najważniejszego narzędzia jakim jest dyplomacja publiczna, jaka do tychczas ukazała się na ten temat w języku polskim. Autorką książki jest prof. dr hab. Beata Ociepka, kierownik Zakładu Komunikowania Międzynarodowego w Instytucie Studiów Międzynarodowych na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Wrocławskiego, która od wielu lat specjalizuje się w badaniach nad komunikowaniem międzynarodowym, komunikacji politycznej i dyplomacją publiczną. W recenzowanej książce autorka stara się odpowiedzieć na pytanie, jakie znaczenie mają zasoby miękkie dla międzynarodowego pozycjonowania państwa. Analiza dokonana jest przede wszystkim na przykładzie Polski. Uzupełniająco, ze względu na geopolityczne położenie naszego kraju, przy-

wołane zostają także modele dyplomacji publicznej Niemiec i Rosji.

Recenzowana pozycja składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy z nich otwiera teoretyczne rozważania na temat koncepcji miękkiej siły, której rozumienie autorka wywodzi z prac amerykańskiego politologa i twórcy pojęcia, Josepha S. Nye'a. Podobnie jak Nye, Ociepka traktuje zasoby i narzędzia miękkiej siły jako współcześnie niezbędne do budowania potęgi państwa i jego pozycjonowania w środowisku międzynarodowym. Mocną stroną rozważań jest ich interdyscyplinarne osadzenie w kontekstach wynikających z teorii stosunków międzynarodowych oraz teorii komunikowania międzynarodowego. W dalszych częściach rozdziału Ociepka analizuje wykorzystanie miękkiej siły przez wybrane państwa, poszukując różnic pomiędzy państwami dużymi (Niemcy i Rosja) oraz państwami (mocarstwami) średnimi, do których zalicza Polskę. Rozdział kończy omó-

wienie problematyki pomiaru miękkiej siły z przedstawieniem istniejących metod, wskaźników i rankingów.

Rozdział drugi omawianej publikacji poświęcony jest kategorii dyplomacji publicznej, którą Ociepka traktuje jako najważniejsze narzędzie miękkiej siły wpisując się tym samym w dość powszechny nurt reprezentowany przez autorów takich jak Jan Melissen, Joseph S. Nye, Jozef Bátora oraz Javier Noya. Rozdział zawiera szczegółowe omówienie zakresu pojęciowego dyplomacji publicznej uwzględniając przy tym różne perspektywy teoretyczne oraz odnosząc się do pojęć pokrewnych, takich jak dyplomacja klasyczna, propaganda, branding i międzynarodowe *public relations*. Dla Ociepki dyplomacja publiczna stanowi jedną z form komunikowania międzynarodowego; przywołuje ona przy tym model społeczeństwa sieciowego Manuela Castellsa, w którym państwo odgrywa rolę węzła. Jako że dyplomacja publiczna wychodzi swoimi działaniami poza sferę polityczną, zarezerwowaną dla urzędników państwowych i polityków i obejmuje sferę publiczną, w której działają aktorzy niepaństwowi i w której formuje się opinia publiczna, w rozdziale szerzej omówiona została także logika procesów opiniotwórczych. Wiele miejsca poświęcone zostało ponadto pojęciu wizerunku, które jest pojęciem ważnym dla dyplomacji publicznej i które jest zarazem elementem łączącym dyplomację publiczną z public relations i brandingiem.

Rozdział trzeci stanowi analizę polskiego modelu zarządzania zasobami miękkiej siły. Mocno wyeksponowany jest przy tym kontekst europejski – Ociepka przekonująco dowodzi, że przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej, sam proces akcesji oraz polska prezydencja Rady UE stanowiły momenty przeło-

mowe w tworzeniu struktur i strategii zarządzania miękkimi zasobami w Polsce. W kontekście dyplomacji publicznej autorka analizuje w tym rozdziale także współpracę rozwojową i promocję demokracji. Sporo miejsca poświęca ponadto omówieniu dyplomacji kulturalnej i dyplomacji historycznej konkludując, iż integracja dyplomacji kulturalnej z dyplomacją publiczną jest w przyszłości nieuchronna.

Ostatni, czwarty, rozdział poświęcony jest znaczeniu mediów jako zasobu miękkiej siły oraz ich roli w dyplomacji publicznej. Szerzej omówiona zostaje w rozdziale koncepcja wydarzenia medialnego, kampanie reklamowe, media społecznościowe oraz narzędzie klasyczne dla dyplomacji publicznej jakim jest nadawanie za granicę, które autorka analizuje na przykładzie telewizji Bełsat TV. Ociepka traktuje przy tym media jako aktorów polityki zagranicznej, do sposobów oddziaływania na media i przez media stosowanych w dyplomacji publicznej zalicza ustanawianie agendy (*agenda setting*), uramowienie (*framing*) oraz *priming*, kategorie zaczerpnięte z logiki działania mediów. Wykorzystanie mediów to – jak postuluje autorka – „istotna część dyplomacji publicznej, dzięki której rządy uczą się logiki sieciowego komunikowania globalnego”¹.

Przedstawione przez Ociepkę rozważania prowadzą do wniosku, iż znaczenie miękkiej siły w potęgze państwa wzrasta. Stosowanie narzędzi miękkich jest korzystne dla krajów o każdej wielkości (dużych, średnich, małych); dla państw, które nie posiadają większych zasobów twardej, jest ono wręcz niezbędne. Stanowi ono bowiem źródło wiarygodności w budowaniu ich międzynarodowej pozy-

¹ B. Ociepka, *Miękka siła i dyplomacja publiczna Polski*, Warszawa 2013, s. 210.

cji. Na szczególną uwagę zasługują wnioski dotyczące uprawiania dyplomacji publicznej w Polsce, kraju który jest dopiero w trakcie tworzenia systemu zarządzania zasobami miękkimi. Polska posiada spore ambicje w polityce zagranicznej, aspiruje do roli regionalnego lidera i ważnego gracza w Unii Europejskiej. Pozycja Polski wzrosła w ostatnich latach, sukcesywnie poprawia się wizerunek kraju za granicą, marka Polski podwyższa stopniowo swoje miejsce w międzynarodowych rankingach. Ociepka docenia postępy Polski w budowaniu systemu zarządzania zasobami miękkimi wskazując jednocześnie na istniejące problemy i braki oraz, co najcenniejsze, na możliwe kierunki dalszego rozwoju. Zaprezentowane konkluzje są przekonujące – opierają się bowiem na analizie zdradzającej doskonałą znajomość tematu oraz bardzo rzetelny warsztat badawczy. Autorka wykazuje się przy tym nie tylko znajomością publikacji znanych autorów, ale także praktycznych aspektów dyplomacji publicznej. Przyjazny czytelnikowi jest też język, jakim napisana jest recenzowana pozycja, oraz prosty i klarowny sposób wyrażania myśli, co sprawia, iż książkę czyta się z dużą przyjemnością.

Pewien niedosyt, w moim odczuciu, pozostawia nieco zdawkowe potraktowanie drugiej najważniejszej koncepcji dotyczącej międzynarodowej komunikacji państw jakim jest branding narodowy. Podobieństwom i różnicom conceptualnym między obiema koncepcjami poświęcony został co prawda czterostronicowy podrozdział. W analizie praktycznego wykorzystywania zasobów miękkiej siły warto byłoby jednak szerzej uwzględnić wzajemne interakcje obu tych narzędzi, zwłaszcza w analizie polskiego modelu, w którym oba narzędzia stosowane są często celowo w sposób wzajemnie się uzupełniający (jak w przypadku niedawnych obchodów 25-lecia polskiej wolności).

Podsumowując, książka Beaty Ociepki stanowi doskonałe kompendium wiedzy na temat miękkiej siły, dyplomacji publicznej oraz ich wykorzystywania przez wybrane państwa, zwłaszcza przez Polskę. Ze względu na swoje liczne walory publikacja powinna stanowić lekturę obowiązkową zarówno dla ludzi nauki, studentów, jak i praktyków stosunków międzynarodowych zajmujących się współczesną dyplomacją oraz komunikacją międzynarodową.